

УДК 37.013.3:316.613:001.8

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ТЕОРІЇ ОСВІТИ

Курєнкова А.В., аспірант
кафедри корекційної та інклюзивної освіти
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Бондаренко Ю.А., к. пед. н.,
доцент кафедри корекційної та інклюзивної освіти
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

У статті проаналізовано проблему вивчення соціальної компетентності в теорії педагогічної освіти. Основну увагу акцентовано на порівняльній характеристиці поглядів вітчизняних і зарубіжних вчених щодо понять «компетентність», «соціальна компетентність», «структура соціальної компетентності», які розглянуті у філологічному, психологічному та педагогічному аспектах. Особливу увагу приділено висвітленню структурних компонентів соціальної компетентності, представлено різні наукові підходи щодо її класифікації. Простежено взаємозв'язок соціальної компетентності з комунікативними здібностями і вміннями та професійною компетентністю з соціальною. Описано здібності та якості соціальної компетентності, які необхідно формувати у особистості. Надано характеристику соціальної компетентності як «зонтичної конструкції». Виявлено, що соціальна компетентність є інтегративною якістю особистості індивіда та компонентом соціалізації особистості, формування якої необхідно для подальшої успішної соціалізації осіб. Важливим є питання її розвитку з дошкільного віку. Особливо ця проблема є актуальною для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Ключові слова: компетентність, соціальна компетентність, структура соціальної компетентності, соціум, інтеграція.

В статье проанализирована проблема изучения социальной компетентности в теории педагогического образования. Основное внимание акцентировано на сравнительной характеристике взглядов отечественных и зарубежных ученых относительно понятий «компетентность», «социальная компетентность», «структура социальной компетентности», которые рассмотрены в филологическом, психологическом и педагогическом аспектах. Особое внимание уделено освещению структурных компонентов социальной компетентности, представлены различные научные подходы к их классификации. Прослежена взаимосвязь социальной компетентности с коммуникативными способностями и умениями и профессиональной компетентностью с социальной. Описаны способности и качества социальной компетентности, которые необходимо формировать у личности. Охарактеризована социальная компетентность как «зонтичная конструкция». Сделан вывод, что социальная компетентность является интегративным качеством личности индивида и компонентом социализации личности, формирование которой необходимо для дальнейшей успешной социализации лиц. Важным является вопрос ее развития с дошкольного возраста. Особенно эта проблема актуальна для детей с нарушениями психофизического развития.

Ключевые слова: компетентность, социальная компетентность, структура социальной компетентности, социум, интеграция.

Kurienkova A.V., Bondarenko Y.A. ANALYSIS OF THE SOCIAL COMPETENCE ISSUE IN EDUCATION THEORY

In this article the problem of studying the social competence in the theory of pedagogical education is analyzed. The attention is focused on the comparative characterization of the Ukrainian and foreign scholars' views on such concepts as "competence", "social competence", "the social competence structure," which are investigated in philological, psychological and pedagogical aspects. The interest of researchers in studying the social competence issue in the field of correctional education is highlighted. Special attention is paid to the structural components of the social competence; various approaches to their classification are presented. The skills and qualities of the social competence, which the individual should obtain, are described. The characteristic of the social competence as an "umbrella construction" is given. It was found that the social competence is an integrated quality of the personality and a component of person's socialization, the formation of which is necessary for the further successful socialization of individuals. The social competence for disabled people is a significant component of their socialization, as it involves building knowledge and skills regarding communicative, behavioral interaction with other people, professional self-realization and fulfillment of social roles both in the family and society. Obviously, it is important to develop this competence at the preschool age. This is a burning issue particularly for children with disorders of mental and physical development.

Key words: competence, social competence, social competence structure, society, integration.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку спеціальної освіти залишається актуальним питання соціалізації осіб з особливими освітніми потребами, що передбачає цілковите входження індивіда в суспільне життя на основі засвоєння ним соціального досвіду та його відтворення. Одним із компонентів соціалізації особистості є соціальна компетентність.

Соціальна компетентність як один із показників особистісної зрілості потребує розвитку ще з дошкільного віку і пов'язана з особливостями розвитку відповідних поведінкових настанов, ціннісних орієнтацій, норм і зразків взаємодії людини з навколишнім світом. На підтвердження цього в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI сторіччі та Законі України «Про дошкільну освіту» зроблено значний акцент на формуванні соціальної компетентності дітей дошкільного віку і підкреслено, що зміст дошкільної освіти повинен формувати основи соціальної адаптації. Відповідно, на кінець дошкільного дитинства дитина має набути соціальної компетентності в межах своїх можливостей. У цей період важливо спрямовувати її діяльність на набуття життєвого досвіду, необхідного для функціонування в новій соціальній ролі – учня. З огляду на це досить важливими залишається питання вивчення проблеми соціальної компетентності в теоретичному плані.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема компетентності та різні її аспекти привертати увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Суть даного поняття досліджували А. Белкін, С. Пільова, К. Роджерс, І. Тараненко та ін. Види компетентності відображено в роботах Е. Ісламгалієв, О. Колобова, А. Маркова та ін.

У наукових дослідженнях соціальна компетентність розглядалася у філософському (М. Докторович, О. Кононко), у психологічному (М. Бубер, І. Давидов, Е. Дюркгейм, М. Маклюєн, Дж. Равен, Е. Шпрангера та ін.), педагогічному (М. Аргайла, І. Архипова, Ю. Габермаса, В. Краєвський, Л. Петровський, А. Хуторський та ін.) та психотерапевтичному (Г. Беліцька, А. Брушлінський, О. Ветошкін, З. Гончаров, М. Докторович, Е. Коблянська, А. Куклін, Л. Лепіхов, З. Фрейд, В. Цветков та ін.), а також у комунікативному (Д. Годлевська, А. Капська та ін.) аспектах. Модель соціальної компетентності розроблено і висвітлено у роботах Л. Роузкреснор, К. Рубіна, З. Рустанович-Варфоломеевої та ін. Структура та функції соціальної компетентності стали предметом вивчення таких авторів, як Н. Білоцерковець, М. Докторович, Ю. Мілль, У. Пфінгстен, М. Розумний, Р. Хінтч та ін.

Соціальну компетентність в контексті дошкільної освіти досліджували Л. Божович, М. Гончарова-Горянська, О. Запорожець, О. Кононко, В. Кузьменко, С. Кулачківська, С. Ладивір, Т. Поніманська, С. Якобсон та ін. Форми, методи, технології розвитку соціальної компетентності в процесі навчання у різних дошкільних навчальних закладах розглядали К. Абромса, М. Єфименка, В. Кузьменко, Є. Раєвської, А. Сизоненка та ін. Окремі дослідники (Н. Гусак, П. Горностая, Н. Лавриченко, О. Стадник та ін.) розглядали теоретичні та методологічні підходи щодо формування життєвого досвіду, вивчення рольової взаємодії, соціальних ролей і статусів.

У корекційній освіті дана проблема є недостатньо вивченою та розробленою. Формування та розвиток соціальної компетентності у дітей різних нозологій стало предметом вивчення у дослідженнях В. Бондаря, Л. Вавіної, В. Нечипоренко, К. Островської, О. Позднякової, В. Синьова та ін. З боку соціальної активності дана проблема була розглянута Л. Нафіковою, як складник трудової компетенції вивчалася А. Аринушкіною, Т. Вольфовською, В. Гудонис, В. Дьоміною, Л. Завірюхіною, І. Зарік'яною, Л. Кобзарь, Є. Мاستюковою, Г. Мельниченко, Г. Несен, В. Нечипоренко, О. Низовець, В. Приходько, В. Семенюк, В. Черевко, О. Швачко, Л. Шевчук та ін.

Деякі науковці присвятили свої дослідження питанню розвитку соціально-психологічної компетентності (О. Бандура) та життєвої компетентності (П. Горностай) у дітей із особливими потребами.

Таким чином, у проаналізованих нами джерелах виявлено значний інтерес дослідників до проблеми соціальної компетентності як здорових дітей, так і дітей з особливими освітніми потребами. Тому метою роботи є теоретичний аналіз поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців на проблему розвитку соціальної компетентності в теорії освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літературних джерел із проблеми дослідження засвідчив, що на сьогодні існує дві позиції щодо ієрархічного положення понять «соціальна компетентність» та «соціальна активність». Низкою науковців (Р. Буре, Т. Зінченко, О. Кононко, В. Кузьменко, С. Кулачківська, Г. Люблінська, Т. Піроженко та ін.) розглянуто соціальну компетентність як складову частину соціальної активності. На думку Е. Зеєра, І. Зимової, А. Петрова, Дж. Равенна, Ю. Татура, А. Хуторського та ін., соціальна активність є складовою частиною соціальної компетентності. Ми прихильні до думки перших і вважаємо, що

ключовим компонентом для формування та розвитку соціальної активності є соціальна компетентність. Ми вважаємо, що поняття соціальної компетентності є вужчим за поняття соціальної активності та входить до його складу.

У довідковій літературі визначено, що компетенція – це коло питань, з яких дана особа має знання, досвід або здатність виконувати будь-які завдання [6]. А. Хуртський подає поняття «компетенція» як сукупність взаємозалежних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), необхідних для якісної продуктивної діяльності щодо них. Він відзначає, що бути компетентним – це вміння в певній мовленнєвій ситуації мобілізувати отримані знання й мовленнєвий досвід [4].

Аналіз літературних джерел показав розрізнення між поняттями «компетенція» та «уміння», де останнє характеризується як дія у специфічній ситуації, як прояв компетенції або здібності, більш загальної підготовленості до дії, або можливості здійснювати дії у специфічній ситуації. Проте, тільки вміння підлягають спостереженню, а компетенцію можна визначити із спостережень за діями або уміннями. Отже, уміння – це компетенція в дії або те, що породжує вміння, дії [6].

У науковій літературі зазначено, що компетенцію можна також розглядати як можливість запровадження зв'язків між знаннями та ситуацією або – в більш широкому значенні – як здатність проходження процедури для розв'язання проблеми. Найскладніше виявляється в тому, щоб визначити ті знання, які б забезпечили формування необхідної компетенції. Отже, про компетенцію йдеться тоді, коли слід визначити освітній результат, що виявляється в підготовленості до певної діяльності, або такої форми сполучень знань, умінь і навичок, які допомагають висувати цілі та досягати відповідної мети.

У країнах Західної Європи структурними компонентами компетентності виділено такі:

1) предметна компетентність (subject-matter competence) – передбачає знання і незалежне оперування ними та їхнім критичним відбиттям;

2) особистісна компетентність (personal competence) – розвиток індивідуальних здатностей і талантів, проінформованість у власних сильних і слабких сторонах, здатність до самоаналізу;

3) соціальна компетентність (social competence) – здатність бути відповідальним, активним, ініціативним, готовим до співробітництва. Це поняття передбачає

також відкритість до світу й відповідальність за навколишнє середовище, уміння працювати в команді (що охоплює традиційне поняття робочої етики) і здатність спілкуватися;

4) методологічна компетентність (methodological competence) є умовою розвитку предметної компетентності і передбачає гнучкість, самоспрямоване навчання, здатність до незалежного розв'язання проблем, самовизначення.

Таке розуміння компетентності може бути конкретизоване як:

1) соціальна компетентність – здатність діяти в соціумі з урахуванням позицій інших людей;

2) комунікативна компетентність – здатність вступати в комунікацію з метою бути зрозумілим;

3) предметна компетентність – здатність аналізувати й діяти з позицій окремих сфер людської культури.

Для нас важливим є детальний розгляд поняття соціальної компетентності, яку Д. Майхенбаум пов'язує з виконанням соціальної ролі, зі сприйняттям самого себе і іншого, ефективним спілкуванням і поведінкою в соціальних ситуаціях [10]. На думку М. Шуре, соціальна компетентність повинна розглядатися в світлі того, як люди поведуться, міркують, взаємодіють, як уміють добре вирішувати проблеми, що впливає на їх успішну адаптованість у соціумі [11].

У розумінні Г. Білицької соціальна компетентність – це характеристика особистості, яка досягла вищого рівня усвідомлення соціальних проблем і способів взаємодії з суспільством. У своїх дослідженнях Г. Білицька звертає увагу на те, що рівень сформованості соціальної компетентності особистості залежить від внутрішньої співвіднесеності процесів усвідомлення соціальної дійсності і ціннісних орієнтацій на соціальні явища [1].

У психологічній літературі соціальну компетентність пов'язують із комунікативними здібностями та уміннями, з тими індивідуальними характеристиками і способами поведінки, які роблять людину здатною успішно будувати соціальні відносини. Акцентовано, що людина є соціально компетентною, якщо вона може поводитися себе належним чином в тій чи іншій ситуації. До соціальної компетентності відносять також вміння людини швидко та гнучко змінювати свою поведінку відповідно до вимог життєвих ситуацій [8].

Англійський психолог Дж. Равен визначає компетентність як специфічну здатність ефективного виконання конкретних дій у предметній сфері й визначає, що це

вузькопредметні знання, особливого роду предметні навички, способи мислення, розуміння відповідальності за свої дії. Він виокремлює «вищі компетентності», які припускають наявність у людини високого рівня ініціативи, здатності організовувати людей для досягнення поставлених цілей, готовності оцінювати й аналізувати соціальні наслідки своїх дій.

У педагогіці, психології, у тому числі соціальній, психології професіоналізму розглядається проблема взаємозв'язку професійної та соціальної компетентностей. Як відзначає А. Марков, соціальна компетентність є різновидом професійної компетентності і передбачає володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, співпрацю, професійне спілкування, соціальна відповідальність за результати своєї праці [5]. У своїх дослідженнях А. Петров розглядає соціальну компетентність як компонент професійної компетентності педагога, що забезпечує реалізацію індивідом різних соціальних позицій, які є значущими для кожної сучасної людини.

У професійній і соціальній педагогіці Німеччини соціальна компетентність розуміється як ключова кваліфікація, необхідна в будь-якій професії, при цьому «соціальна» вказує на спрямованість її на міжособистісні відносини, а «компетентність» дає якісну оцінку. У професійній діяльності соціальна компетентність проявляється як здатність успішно взаємодіяти з керівниками і колегами в соціальних ситуаціях, у особистісному, професійному та загальнолюдському контексті – як здатність діяти самостійно, передбачувано і з відповідною користю. Здібності та якості, які пов'язані з поняттям «соціальна компетентність», містять колеґіальність, відкритість, чесність, емпатію, контактність, ініціативність, соціальну відповідальність, старанність, комунікабельність, впевненість у собі, дисциплінованість, чутливість, критичність, саморефлексію [12].

В. Мясников і Н. Найдьонова, у своїх наукових роботах визначають соціальну компетентність як «визначальну політичну та діяльнісну коректність в соціальному полі, захист власних прав та інтересів. Незалежність в соціальному аспекті є здатністю людини до ідентифікації, оцінювання, захисту джерел життя і права, готовність до розумних обмежень. Відповідно до цього людина повинна вміти: працювати індивідуально і в групі; аналізувати ситуації; бути готовою до кооперації та участі в різних керівних і пасивних ролях у групі; брати участь в демократичних організаціях; вирішувати конфлікти; слідувати правилам спільно-

го функціонування; толерантно ставитися до соціальних і культурних відмінностей» [7, с. 150].

На нашу думку, найбільш лаконічне визначення соціальної компетентності надає Г. Селевко, яка зазначила, що соціальна компетентність – це вміння жити і працювати з людьми, з близькими, в трудовому колективі, в команді [4].

У вітчизняних і зарубіжних роботах, присвячених соціальній компетентності, значне місце відводиться розгляду її структури. На думку П. Веллхофер, соціальну компетентність доцільно охарактеризувати як «зонтичну конструкцію», що охоплює такі її складники: мотивацію, соціальний інтелект, здатність давати моральну оцінку, інтеракцію, комунікацію, соціальні інтереси, когнітивні процеси впровадження, впевненість в собі, співчуття, соціальне сприйняття тощо [12]. У науково-методичних працях визначено, що соціальна компетентність повинна включати такі здібності і якості як контактність, вміння вести переговори, досягати поставлених цілей, здатність до адаптації, навчання, особиста ініціатива, готовність брати на себе відповідальність.

Д. Майхенбаум у структуру соціальної компетентності включає систему інтересів індивіда, когнітивні процеси і поведінку людини, причому ці компоненти знаходяться в безперервній взаємодії один з одним і з соціальним оточенням. Важливими компонентами соціальної компетентності, на його думку, є емпатія, перцептивні та комунікативні вміння тощо [10].

С. Гончаров у структурі соціальної компетентності виділяє такі її компоненти:

1) аксіологічний, що передбачає ієрархія головних життєвих цінностей;

2) гносеологічний, який містить соціальні знання, необхідні для взаємодії людини із самою собою та з іншими людьми, з метою оптимального вирішення соціально значущих завдань;

3) суб'єктний, тобто готовність до самовизначення та самоврядування, самодіяльності та творчості, нести відповідальність за прийняте і зроблене;

4) праксиологічний (технологічний) передбачає уміння здійснювати гуманітарно-соціальні технології та комунікації в системі соціальних норм, інститутів і відносин.

У дослідженнях С. Бахтеєвої описані такі структурні компоненти соціальної компетентності: індивідуально-особистісний, соціологічний, життєво-футурологічний. С. Краснокутська називає два структурні компоненти соціальної компетентності: змістовно-діяльнісний та особистісний. Змістовно-діяльнісний представлений зба-

лансованим поєднанням соціальних знань, умінь і навичок, а в ролі особистісної складової частини виступає сформована позиція людини, усвідомлення нею необхідності придбання соціальних знань для майбутньої самостійної життєдіяльності.

На думку Н. Калініною структура соціальної компетентності складається також із двох складових елементів: когнітивно-поведінкову і мотиваційно-особистісну. Когнітивно-поведінковий містить: соціальний інтелект (соціальні знання, їх структурованість, адекватність), соціальні вміння, навички соціальної поведінки, які включають продуктивні прийоми виконання соціально- значущої діяльності, вміння ефективної взаємодії та навички конструктивного поводження у важких життєвих ситуаціях. Мотиваційно-особистісний елемент представлений мотивами та цінностями самореалізації в суспільстві (мотиви досягнення, самореалізації в соціально- значущої діяльності, осмисленість життя), а також особистісними якостями, що забезпечують самореалізацію особистості.

Т. Самсонова в структуру соціальної компетентності, крім ціннісного та виконавчо-діяльнісного її компонентів, включає і рефлексивний. Автор мотивує це тим, що прийняття рішень щодо подолання соціальних проблем вимагає від людини постійної саморефлексії, що сприяє адекватному сприйняттю особистістю себе самої та власних дій. Вона акцентує увагу на необхідності сприйняття й взаєморозуміння людей у спілкуванні, тобто комунікативній рефлексії, а також бачення перспективи, прогнозу розвитку соціальної ситуації й аналізу вже завершеної події.

На думку А. Демчук, структура соціальної компетентності складається з таких компонентів: когнітивного (знанневого), що передбачає наявність знання про соціальні мережі, норми реципрокності (взаємності); аксіологічного (ціннісно-сислового), що містить розуміння соціальної дійсності; конативного (поведінкового), тобто вміння соціальної взаємодії в різних соціальних ситуаціях.

Загальна риса усіх наукових робіт – те, що соціальна компетентність є інтегративною якістю особистості, яка дає можливість успішно виконувати соціальну роль і здійснювати життєдіяльність в соціумі, гармонійно й ефективно поєднуючи власні позиції та інтереси з інтересами інших членів суспільства. Ми вважаємо, що формування соціальної компетентності необхідно й особам з особливими потребами для успішного самовизначення у світі праці, безперервної освіти, міжособистісних і суспільних відносин.

Висновки. Здійснивши теоретичний аналіз окресленої проблеми, ми прийшли до таких висновків.

Соціальна компетентність у наукових дослідженнях розглядається як сукупність конкретних якостей особистості, здібностей, соціальних знань і умінь.

Соціальна компетентність трактується дослідниками як багатоаспектне поняття, що охоплює успішну соціальну адаптацію особистості; інтеграцію людини в суспільство за допомогою продуктивного виконання ним різних соціальних ролей; адекватне функціонування людини в нових соціальних ситуаціях; спілкування; ефективну взаємодію людини із соціальним оточенням і позитивне ставлення до нього; успіх у професійній діяльності; творчий саморозвиток і самореалізацію тощо.

Автори однак у тому, що соціальна компетентність проявляється у всіх головних сферах життєдіяльності людини: у сім'ї, навчальному закладі, на підприємстві; в особистісному, загальнолюдському та професійному контекстах; у системі соціальних інститутів, норм і відносин тощо.

Об'єднуючи погляди вчених щодо проблеми соціальної компетентності, нами визначено, що соціальна компетентність є інтегративною якістю особистості, яке дає людині можливість жити і діяти в соціумі з урахуванням позицій та інтересів інших людей і своїх власних, забезпечуючи, таким чином, власне благополуччя і благополуччя суспільства.

Отже, ми припускаємо, що соціальна компетентність для людей з особливими потребами є значущим компонентом їх соціалізації, оскільки передбачає формування знань, умінь і навичок щодо комунікативної, поведінкової взаємодії з людьми, професійної самореалізації та виконання соціальних ролей як в сім'ї, так і суспільстві. Але це потребує довготривалої корекційної роботи з їх розвитку, методика якої і буде представлено в подальшому дослідженні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Белицкая Г.Э. Социальная компетентность личности / Г.Э. Белицкая / Субъект и социальная компетентность личности / под ред. А.В. Брушлинского. – М. : Институт психологии РАН, 1995. – С. 24–108.
2. Гончаров С.З. Социальная компетентность личности: сущность, структура, критерии и значение / С.З. Гончаров // Образование и наука. – 2004. – №2 (26). – С. 3–18.
3. Горностай П.П. Социализация как формирования жизненных ролей личности / П.П. Горностай // Социализация личности как проблема национальной освіти. – Ніжин, 1994. – Ч. 2. – С. 19–22.

4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремінь ; Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Життєва компетентність особистості : науково-методичний посібник / за ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.
6. Краткий психологический словарь / под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1985. – С. 34–45.
7. Мясников В. Компетенции и педагогические измерения / В. Мясников, Н. Найденова // Народное образование. – 2006. – № 9. – С. 147–51.
8. Хинш Р. Социальная компетенция / Р. Хинш, С. Виттманн. – пер. с нем. – Харьков : Гуманитарный Центр, 2005. – 192 с.
9. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи : [навч. посіб.] / В.М. Шахрай. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
10. Meichenbaum D. Components of the Model / D. Meichenbaum, L. Butler, L. Gruson // Social competence / edited by Jeri Dawn Wine & Marti Diane Smye. – New York, London : The Guilford Press, 1981. – P. 37 – 60.
11. Shure M.B. Social Competence as a Problemsolving Skill / M.B. Shure // Social competence / edited by Jeri Dawn Wine & Marti Diane Smye. – New York, London : The Guilford Press, 1981. – P. 158 – 185.
12. Wellhofer P.R. Schlüsselqualifikation Sozialkompetenz / P.R. Wellhofer. – Stuttgart : Lucius & Lucius, 2004. – 222 S.

УДК 613:373.3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мороз Д.В., аспірант
кафедри педагогіки і методики початкового навчання
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті визначено основні актуальні проблеми формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку; уточнено сутність ціннісного ставлення до здоров'я, визначено його основні компоненти, критерії, показники; обґрунтовано підходи до формування ціннісного ставлення до здоров'я; розкрито провідні педагогічні шляхи формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку; визначено основні фактори та педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: здоров'я, формування ціннісного ставлення до здоров'я, формування позитивної мотивації до здорового способу життя, діти молодшого шкільного віку.

В статье определены актуальные проблемы формирования ценностного отношения к здоровью у детей младшего школьного возраста; уточнена сущность ценностного отношения к здоровью, определены его основные компоненты, критерии, показатели; обоснованы подходы к формированию ценностного отношения к здоровью; раскрыты ведущие педагогические пути формирования ценностного отношения к здоровью у детей младшего школьного возраста; определены основные факторы и педагогические условия формирования ценностного отношения к здоровью у детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: здоровье, формирования ценностного отношения к здоровью, формирование позитивной мотивации к здоровому образу жизни, дети младшего школьного возраста.

Moroz D.V. ACTUAL PROBLEMS OF FORMATION OF VALUE ATTITUDE TO HEALTH IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN

In the article is identified the main actual problems of formation of value attitude to health in primary school children; is elaborated on the essence of value attitude to health, identified its key components, criteria, indicators; are substantiated approaches to the formation of value attitude to health; are discovered leading educational paths of formation value attitude to health in primary school children; are identified key factors and pedagogical conditions of formation value attitude to health in primary school children.

Key words: health, formation of value attitude to health, formation of positive motivation for a healthy lifestyle, primary school children.

Сьогодні в Україні актуальною залишається проблема боротьби за збереження здоров'я нації, що зумовлено посиленням кризи здоров'я людини в світі. Потреби суспільства і держави вимагають вирішення

проблем здоров'я з самого народження дитини. Освіта, яка виконує суспільні функції навчання й виховання підростаючого покоління, не залишається осторонь. У зв'язку з сучасним станом здоров'я молодого